

Klimatické podmínky v zahradě

Všem je tu dobře, domácím nejlépe

Zahrada je takový mikrosvět, kde můžeme ledasco zkoušet. A také na vlastní kůži poznávat, jak spolu souvisí celosvětové klima, místní podmínky a jak to působí na nás i rostliny, které pěstujeme.

Vždy je pro obě strany příjemnější spolu vycházet než bojovat. Stojí to méně sil a výsledky jsou lepší. I proto je dobré prozkoumat, jaké možnosti nám dává naše zahrada, a tomu přizpůsobit výběr plodin a odrůd, ne naopak.

Teplo a slunce

Nejteplejší a nejsušší jsou jižní svahy. Následují západní, východní a severní. Velký vliv má samozřejmě místní uspořádání, vzrostlé stromy nebo budovy v okolí.

Teplotní extrémy

V našich podmínkách hlavně pozdní mrazy, které nezvládají teplomilné druhy, jako jsou vlašské ořechy, meruňky, broskve a některé další odrůdy. Týká se to i teplých poloh nebo nížin, kde je mrazová kotlina – typicky v údolí u řeky.

Půda

Lehké půdy mají málo jílovitých částic, snadno propouští vodu a mají sklon k vysychání. Těžké půdy mají hodně jílu, dobře drží vodu a mohou se zamokřovat. Další charakteristikou je pH půdy, které ovlivňuje matečná hornina, tedy podklad. Vápence a čediče jsou zásadité (mají vysoké pH). Kyselou reakci (nízké pH) mají půdy na žulách a pískovcích. Dobrou zprávou je, že kromě některých druhů vázaných na konkrétní půdní reakci (třeba rododendrony na kyselé půdy) má většina půd pro většinu rostlin přijatelné pH.

Voda

Jde jak o srážky, tak podzemní vodu. V lehkých půdách se voda nezdrží a proteče, v těžkých zase bude stagnovat a odtékat jen pomalu. Zjistěte nejlépe od místních zahrádkářů, jak často a v kterých obdobích roku prší ve vaší oblasti. Vyhlášená je např. oblast srážkového stínu Krušných hor, kdy na Žatecku prší velmi málo, a právě proto se tu daří chmelu. Také ve velkých městech vznikají tepelné ostrovy a mnoho srážek ani nespadne na zem. Ale i přebytek vody a vysokou hladinu podzemní vody mnoho rostlin nesnáší, třeba slivoně.

Vítr

Zjišťujte, odkud a jak moc vítr fouká. Převažují větry od západu, ale hodně záleží na místním terénu. A opět některé stromy milují vítr v korunách, pro jiné je to mor. Liší se to i podle jednotlivých odrůd.

Sníh

V posledních letech není už skoro ani na horách, ale na druhou stranu může přijít i velmi pozdě, a když nasněží do již olistěných stromů, je to katastrofa.

Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy.

Před sázením přemýšlejte

Stromy sázíme na desítky let dopředu. Zkuste se podívat i mimo běžné zahrádkářské katalogy po krajových a starých odrůdách – zvláště jabloní je nepřeberně odrůd, každá se hodí na něco jiného, od štrúdlu po pálenku. A při dobře promyšlené skladbě stromů dozrávají první plody klidně v dubnu a květnu (muchovníky), následovány ranými třešněmi a meruňkami. V létě zraje a plodí všechno najednou, ale pozdní odrůdy jablek a hrušek „docházejí“ až ve sklepě o Vánocích a jsou k jídlu skoro celou zimu. Třeba mišpule musí zhnílkovatět ve sklepě nebo přemrznout rovnou na keři.

Před sázením přemýšlejte také nad budoucí sklizní. Vysokokmeny vydrží déle a dávají stín, na sklízení ale potřebujete žebřík a budou plodit později. Menší tvary a keře plodí dříve a otrhají je i děti ze země.

Některé keře stačí vysadit jednou a pak už vyrážejí dost divoce samy – třeba maliny a ostružiny. Taková malinová buš nepotřebuje žádnou údržbu, jen občas zkrotit prořezáním nebo posekáním.

Každý strom vrhá stín a chladí okolí, protože odpařuje značné množství vody. Zejména ve městech je to k nezaplacení. Navíc alespoň dočasně ukládají uhlík z atmosféry ve svých tělech, dávají plody a listy do kompostu. Ty nejstarší a největší nabídnou i dutiny pro ptáky a veverky nebo větve pro hnízda. A nakonec kvalitní dřevo.

Máte doma exoty? Udržte je na zahradě!

Na zahradě se obvykle pěstuje směs domácích (někdy i starých nebo regionálních) odrůd a druhů spolu s různými exotickými a neobvyklými rostlinami. Zpravidla jsou dovezené z jiného kontinentu. Většinou nedělají žádné potíže a mimo zahradu (nebo dokonce skleník) nepřežijí. Některé se u nás ale zabydlí tak dobře, že utečou ze zahrady a začnou růst a množit se ve volné přírodě. Což také nemusí být zásadní problém, ale některé jsou úspěšné až příliš a začnou doslova obsazovat krajinu a měnit prostředí. V západních Čechách je to známý, dvoumetrový a dost jedovatý bolševník původem z Asie. Téměř všude už se vyskytuje lupina mnoholistá (vlčí bob), zlatobýl obrovský a kanadský (Severní Amerika), křídlatky (opět Asie) obsadily břehy potoků, kolotočník ozdobný (z rozhraní Evropy a Asie) je jim v patách. A další jsou na cestě.

Co s tím můžeme dělat jako zahrádkáři? Pěstujte domácí druhy, nejlépe takové, které nemají sklony se samovolně šířit.

Nevyhazujte zahradní odpad mimo zahradu, zejména ne k potokům a řekám. Tekoucí voda velmi efektivně roznáší semena nebo celé rostliny a jejich části, které mohou zakořenit.

Nenechte exotické druhy utéct ze zahrady, třeba prorůstáním skrz plot.

A když invazní rostliny potkáte v přírodě a je to ve vašich silách, tak je vytrhněte. Nejlépe celé nebo alespoň květy. Květy po odkvětu a semena utrhněte a odneste – a hodte je, zcela výjimečně, do směsného odpadu. Tak se dostanou do spalovny nebo na skládku. V bioodpadu by mohly projít kompostárnou a dále se šířit.